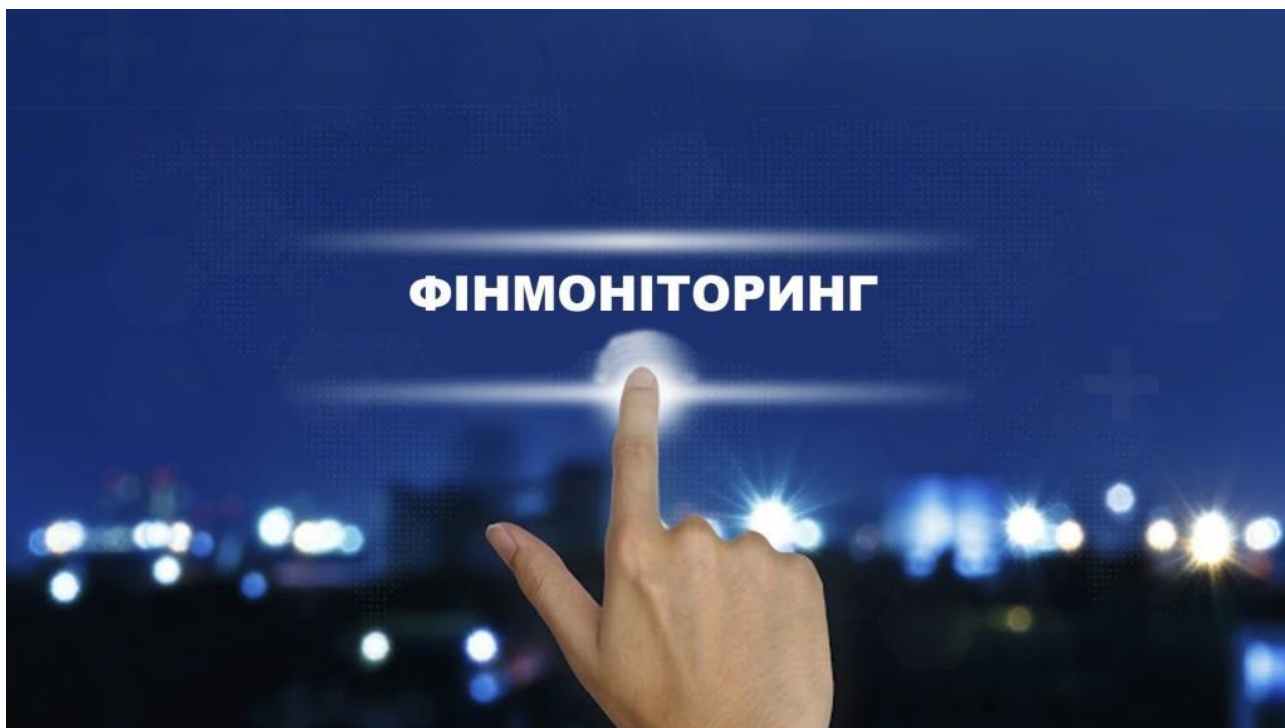

ФІНМОНІТОРИНГ

1. Моніторинг законодавства за червень-липень 2024 року

Червень	
Документ	Коментар
Злочин проти нацбезпеки та порушення правил поведінки на підприємстві — нові підстави для звільнення у КЗпП	
<p><u>Кодекс законів про працю України</u> від 10.12.1971 № 322-VIII Редакція набере чинності 27.09.2024</p>	<p>27 червня 2024 р. опублікували <u>Закон України «Про внесення змін до Кодексу законів про працю України щодо встановлення додаткових підстав розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця та деяких інших питань» від 04.06.2024 № 3768-IX</u> з пропозиціями Президента після його вето.</p> <p>Закон доповнює статтю 40 КЗпП додатковими підставами, щоб припинити трудовий договір з працівником з ініціативи роботодавця:</p> <ul style="list-style-type: none"> • вирок суду, яким працівника засуджено і який набрав законної сили (крім звільнення від відбування покарання з випробуванням) за вчинення злочину проти основ національної безпеки України (п. 13 ч. 1 ст. 40 КЗпП); • невиконання працівником правил поведінки на підприємстві в частині положень, передбачених частиною другою статті 142 КЗпП, а саме — зобов'язання не розголошувати інформацію з обмеженим доступом, що становить державну чи комерційну таємницю, а також умов роботи з конфіденційною інформацією (п. 14 ч. 1 ст. 40 КЗпП). <p>Статтю 142 КЗпП доповнили новою нормою, яка зобов'язує роботодавців встановлювати правила поведінки на підприємствах, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави, та/або об'єктах чи операторах критичної інфраструктури.</p> <p>ДО ТЕМИ</p> <p><u>Як звільнити за вироком суду</u></p> <p><u>Як звільняти з роботи</u></p>
Закон про статус англійської мови діє	
Закон України	Президент підписав Закон, який:

<p><u>Про застосування англійської мови в Україні</u></p> <p>від 04.06.2024 № 3760-IX</p> <p>Набрав чинності 27.06.2024</p>	<ul style="list-style-type: none"> • закріплює статус англійської мови як однієї з мов міжнародного спілкування в Україні; • визначає категорії посад, кандидати на які зобов'язані володіти англійською мовою; • унормує особливості застосування англійської мови у роботі органів влади, органів місцевого самоврядування, у сферах освіти, культури, транспорту, охорони здоров'я тощо. <p>Окремі норми Закону почнуть діяти через два або чотири роки з дня, як припинять або скасують воєнний стан.</p>
<p>Періоди роботи за межами України підтверджуватимуть за новими правилами</p>	
<p>Закон України</p> <p><u>Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб</u></p> <p>від 09.04.1992 № 2262-ХІІ</p> <p>Закон України</p> <p><u>Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування</u></p> <p>від 09.07.2003 № 1058-IV</p> <p>Набрали чинності 23.06.2024</p>	<p>Діє Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо врегулювання питання обчислення страхового стажу та пенсійного забезпечення» від 25.04.2024 № 3674-IX, який врегулює порядок обчислення страхового стажу для виходу на пенсію. До страхового стажу, зокрема, зарахують періоди роботи/військової служби за межами України на умовах ратифікованих міжнародних договорів. Якщо договори не укладали, стаж зараховуватимуть у порядку, що визначить КМУ.</p> <p>Коли призначатимуть пенсію в Україні, не зарахують період роботи на країну-агресора після 2014 року. До вислуги років не зарахують періоди військової служби з 19 лютого 2014 року у силових структурах, у незаконних органах влади на тимчасово окупованій території України, — в окупаційній адміністрації держави-агресора, у незаконних судових або правоохоронних органах, а також періоди добровільної участі у незаконних збройних чи воєнізованих формуваннях та/або у збройних формуваннях держави-агресора.</p> <p>Відповідними нормами доповнили Закони України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» від 09.04.1992 № 2262-ХІІ та «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003 № 1058-IV.</p> <p>КМУ протягом трьох місяців має привести нормативно-правові акти у відповідність до Закону № 3674.</p> <p>ДО ТЕМИ</p>

	<p><u>Із 1 січня 2024 року зріс страховий стаж для виходу на пенсію</u></p> <p><u>Зарахування до страхового стажу роботи за кордоном</u></p> <p><u>Коли піти на пенсію, якщо мінімальний стаж збільшено</u></p> <p><u>Чи отримає працівник пенсію за віком, якщо страховий стаж менше за мінімальний</u></p>
<p>ВРУ ухвалила Закон, що удосконалює порядок ведення військового обліку</p>	
<p>Закон України</p> <p><u>Про Єдиний державний реєстр призовників, військовозобов'язаних та резервістів</u></p> <p>від 16.03.2017 № 1951-VIII</p> <p>Набрав чинності 28.06.2024</p>	<p><u>Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення порядку ведення військового обліку та набуття статусу ветерана війни під час дії воєнного стану» від 05.06.2024 № 3783-IX</u> вніс зміни до низки законів, зокрема, до Закону України «Про Єдиний державний реєстр призовників, військовозобов'язаних та резервістів» від 16.03.2017 № 1951-VIII.</p> <p>Розширили перелік відомостей у Єдиному державному реєстрі призовників, військовозобов'язаних та резервістів (<i>далі</i> — Реєстр) та встановили інформаційну взаємодію з іншими системами, щоб отримувати такі відомості.</p> <p>У Реєстрі, серед іншого, оброблятимуть відомості:</p> <ul style="list-style-type: none"> • про притягнення до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого статтями 210, 210-1 КпАП; • про примусове виконання рішення щодо особи-боржника. <p>Закон також цифровізував процес отримання статусу учасника бойових дій та визначив поняття електронного кабінету ведення персонального обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів. Це персональний кабінет, призначений для ведення персонального обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів, передбаченого <u>статтею 34 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» від 25.03.1992 № 2232-XII.</u></p> <p>ДО ТЕМИ</p> <p><u>Порядок військового обліку після 18 травня 2024 року — огляд змін</u></p>

Діє Закон, який запровадив початкову загальновійськову підготовку у закладах освіти	
<p>Закон України</p> <p><u>Про військовий обов'язок і військову службу</u></p> <p>від 25.03.1992 № 2232-ХІІ</p> <p>Чинна редакція від 20.06.2024</p>	<p>ВРУ ухвалила <u>Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення системи підготовки громадян України до військової служби» від 22.05.2024 № 3724-ІХ</u>. Закон вніс зміни до низки законодавчих актів та, зокрема, до частини першої статті 8 та статті 9 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу».</p> <p>Встановили, що підготовка громадян України до військової служби включає:</p> <ul style="list-style-type: none"> • національно-патріотичне та військово-патріотичне виховання; • початкову загальновійськову підготовку; • базову загальновійськову підготовку; • підготовку у військових ліцях та ліцях з посиленою військово-фізичною підготовкою; • підготовку до вступу у заклади фахової передвищої військової освіти, вищі військові навчальні заклади та військові навчальні підрозділи закладів вищої освіти; • військову підготовку у закладах вищої освіти за програмою підготовки офіцерів запасу; • фізичну підготовку; • лікувально-оздоровчу роботу; • підвищення рівня освітньої підготовки; • вивчення державної мови. <p>Початкову загальновійськову підготовку будуть проводити на третьому рівні повної загальної середньої освіти — в закладах загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої освіти, які будуть викладати предмет «Захист України».</p> <p>Навчальну програму розробить МОН та погодить її з Міноборони.</p> <p>ДО ТЕМИ</p> <p><u>Новий «мобілізаційний» закон — огляд змін</u></p> <p><u>КМУ затвердив порядок базової загальновійськової підготовки</u></p>
КМУ продовжив строк дії відстрочок заброньованим працівникам на три місяці	
<p>Постанова КМУ</p>	<p>КМУ постановою від 04.06.2024 № 642 автоматично продовжив на три місяці строки дії відстрочок від призову на військову службу під час мобілізації, які Мінекономіки надавало</p>

<p><u>Про продовження строків дії відстрочок від призову на військову службу під час мобілізації</u></p> <p>від 07.05.2024 № 516</p> <p>Чинна редакція від 06.06.2024</p>	<p>військовозобов'язаним своїми рішеннями згідно з постановою КМУ «Деякі питання реалізації положень Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» щодо бронювання військовозобов'язаних на період мобілізації на воєнний час» від 27.01.2023 № 76. Автоматично продовжили відстрочки, які не закінчилися на 7 травня 2024 р.</p> <p>Зміни внесли до постанови КМУ від 07.05.2024 № 516, яка продовжила строк дії відстрочок на один місяць.</p> <p>ДО ТЕМИ</p> <p><u>Бронювання працівників під час війни</u></p> <p><u>Що робити роботодавцю та працівникам, коли строк дії відстрочок автоматично продовжили</u></p>
<p>КМУ оновив перелік документів для відстрочки доглядачам осіб з інвалідністю</p>	
<p>Постанова КМУ</p> <p><u>Про затвердження Порядку проведення призову громадян на військову службу під час мобілізації, на особливий період</u></p> <p>від 16.05.2024 № 560</p> <p>Чинна редакція від 13.06.2024</p>	<p>КМУ постановою від 07.06.2024 № 675 вніс зміни до Порядку проведення призову громадян на військову службу під час мобілізації, на особливий період, затвердженого постановою КМУ від 16.05.2024 № 560.</p> <p>Зокрема, із переліку документів, що подають військовозобов'язані для отримання відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації відповідно до підстав, зазначених у <u>статті 23 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію»</u> від 21.10.1993 № 3543-ХІІ, для особи, яка потребує догляду, виключили висновок лікарсько-консультативної комісії закладу охорони здоров'я про потребу в постійному догляді.</p> <p>Також додали форму заяви, в якій особа з інвалідністю I чи II групи зазначає особу, яку вона обирає утримувачем.</p> <p>ДО ТЕМИ</p> <p><u>Як працівнику отримати відстрочку від призову в ТЦК</u></p>
<p>Хто може стати на військовий облік дистанційно — зміни у Порядку</p>	
<p>Постанова КМУ</p> <p><u>Про затвердження Порядку організації та ведення військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів</u></p>	<p>КМУ постановою від 07.06.2024 № 675 вніс зміни до Порядку організації та ведення військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів, затвердженого постановою КМУ від 30.12.2022 № 1487.</p>

<p>від 30.12.2022 № 1487</p> <p>Чинна редакція від 13.06.2024</p>	<p>Громадяни України, що постійно проживають за кордоном, зобов'язані стати на військовий облік одним із способів:</p> <ul style="list-style-type: none"> • особисто відвідати ТЦК; • через закордонну дипломатичну установу України особисто або засобами поштового зв'язку разом з копією першої сторінки паспорта для виїзду за кордон подати заяву про взяття на військовий облік у довільній формі до ТЦК, Центрального управління або регіонального органу СБУ або підрозділу розвідувальних органів, де їх зняли з військового обліку. <p>Також визначили, що особиста присутність призовників, військовозобов'язаних та резервістів для зняття або виключення з військового обліку не обов'язкова.</p>
<p>Підприємства з мобілізаційними завданнями зможуть забронювати працівників за списком</p>	
<p>Постанова КМУ</p> <p><u>Деякі питання реалізації положень Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» щодо бронювання військовозобов'язаних на період мобілізації на воєнний час</u></p> <p>від 27.01.2023 № 76</p> <p>Чинна редакція від 22.06.2024</p>	<p>Мінекономіки ухвалить рішення про бронювання військовозобов'язаних на строк до 6 місяців на підставі списків, які погодив Генштаб ЗСУ та/або Міноборони, що подали підприємства:</p> <ul style="list-style-type: none"> • яким встановили мобілізаційні завдання/замовлення; • які виробляють товари, виконують роботи і надають послуги, необхідні, щоб забезпечити потреби ЗСУ, інших військових формувань, та які не мають статус критично важливого за цим напрямом. <p>Умова — Мінекономіки отримало запит на бронювання до 8 червня 2024 р. і він відповідав вимогам законодавства, що діяло до того, як набрала чинності постанова КМУ «Деякі питання бронювання військовозобов'язаних під час воєнного стану» від 05.06.2024 № 650. Відповідні зміни внесли постановою КМУ від 18.06.2024 № 723.</p> <p>ДО ТЕМИ</p> <p><u>Бронювання працівників під час війни</u></p>
<p>Фахівців з розмінування бронюватимуть без обмежень</p>	
<p>Постанова КМУ</p>	<p>18 червня 2024 року КМУ вніс зміни до Порядку бронювання військовозобов'язаних під час воєнного стану, затвердженого постановою КМУ від 27.01.2023 № 76.</p>

<p><u>Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 27 січня 2023 р. № 76</u></p> <p>від 18.06.2024 № 723</p> <p>Набрала чинності 22.06.2024</p>	<p>Фахівців з розмінування оператора протимінної діяльності, що входять до складу груп (відділів/відділень) з нетехнічного, технічного обстеження, очищення, інспектування та контролю якості бронюватимуть без обмежень.</p> <p>Відстрочку від призову на військову службу під час мобілізації військовозобов'язаним працівникам оператора протимінної діяльності, які протягом 6 місяців не виконують роботу з гуманітарного розмінування за сертифікованим процесом/процесами, анулюють.</p> <p>ДО ТЕМИ</p> <p><u>Бронювання працівників під час війни</u></p>
<p>Коли військово-обліковий документ в електронній формі вважатимуть недійсним</p>	
<p>Постанова КМУ</p> <p><u>Про затвердження Порядку оформлення (створення) та видачі військово-облікового документа для призовників, військовозобов'язаних та резервістів і форми такого документа</u></p> <p>від 16.05.2024 № 559</p> <p>Чинна редакція від 20.06.2024</p>	<p>КМУ постановою від 18.06.2024 № 721 вніс зміни до Порядку оформлення (створення) та видачі військово-облікового документа для призовників, військовозобов'язаних та резервістів, затвердженого постановою КМУ від 16.05.2024 № 559.</p> <p>Військово-обліковий документ в електронній формі вважатимуть недійсним, коли на момент зчитування не відповідають відомостям, що містить Єдиний державний реєстр призовників, військовозобов'язаних та резервістів, відомості про:</p> <ul style="list-style-type: none"> • прізвище, власне ім'я (усі власні імена), по батькові; • дату народження; • реєстраційний номер облікової картки платника податків (крім фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, офіційно повідомили про це відповідному контролюючому органу і мають відмітку у паспорті); • наявність відстрочки від проходження базової військової служби для призовників або відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації на особливий період (бронювання) для військовозобов'язаних та резервістів; • виконання військового обов'язку (категорія обліку); • військовий облік (вид обліку та територіальний центр комплектування та

	<p>соціальної підтримки, в якому перебуває на обліку);</p> <ul style="list-style-type: none"> • звернення або надсилання до Національної поліції повідомлення про вчинення адміністративного або кримінального правопорушення. <p>Строк дії військово-облікового документа в електронній формі становить не більше одного року з дати, коли його сформували. Він не може перевищувати строк дії відстрочки від проходження базової військової служби для призовників або відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації на особливий період (бронювання) для військовозобов'язаних та резервістів.</p> <p>ДО ТЕМИ</p> <p><u>КМУ затвердив нову форму військово-облікового документа</u></p>
КМУ затвердив порядок базової загальновійськової підготовки	
<p>Постанова КМУ</p> <p><u>Про затвердження Порядку проведення базової загальновійськової підготовки громадян України, які здобувають вищу освіту, та поліцейських</u></p> <p>від 21.06.2024 № 734</p> <p>Набрала чинності 27.06.2024</p>	<p>КМУ затвердив Порядок проведення базової загальновійськової підготовки громадян України, які здобувають вищу освіту, та поліцейських. Громадяни України, які здобувають вищу освіту, розпочнуть підготовку з 1 вересня 2025 року. До навчальних планів закладів вищої освіти всіх форм власності як окрему дисципліну включають базову загальновійськову підготовку (<i>далі</i> — базова підготовка), під час якої громадяни України здобудуть військово-облікову спеціальність та необхідні навички й уміння.</p> <p>Базову підготовку регламентує <u>стаття 10-1 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» від 25.03.1992 № 2232-ХІІ.</u></p> <p>Проходити базову підготовку будуть чоловіки, які навчаються за денною або дуальною формою здобуття освіти. Жінки проходилимуть таку підготовку добровільно.</p> <p>Здобувачі вищої освіти, які успішно завершили базову підготовку та склали Військову присягу, отримують сертифікат про проходження базової підготовки та здобуття військово-облікової спеціальності встановленого зразка. Сертифікат видаватиме навчальна військова частина або заклад освіти, в якому проводилася практична підготовка базової підготовки.</p>

	<p>ДО ТЕМИ</p> <p><u>Новий «мобілізаційний» закон — огляд змін</u></p>
Вступ до аспірантури більше не підстава для відстрочки від призову	
<p>Наказ МОН</p> <p><u>Про деякі особливості набуття та поновлення статусу здобувача вищої освіти у 2024 році</u></p> <p>від 24.06.2024 № 910</p> <p>Набрав чинності 25.06.2024</p>	<p>МОН до кінця 2024 року припинило:</p> <ul style="list-style-type: none"> • вступ на навчання в аспірантуру на денну або дуальну форми здобуття освіти за кошти фізичних та юридичних осіб; • переведення на денну або дуальну форми здобуття освіти з інших форм; • поновлення на денну або дуальну форми здобуття освіти, крім визначених осіб. <p>Для осіб, які мають право на відстрочку з інших підстав, зокрема, для заброньованих та звільнених зі служби у запас у зв'язку зі звільненням з полону, правила вступу до аспірантури, переведення та поновлення не змінилися.</p> <p>ДО ТЕМИ</p> <p><u>Як працівнику отримати відстрочку від призову в ТЦК</u></p>
Підприємство з несплаченими штрафними санкціями не визнають важливим в цілях бронювання	
<p>Рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку</p> <p><u>Про затвердження Критеріїв визначення підприємств, установ і організацій, які мають важливе значення для галузі національної економіки, а саме для ринків капіталу та організованих товарних ринків, чи задоволення потреб територіальної громади</u></p> <p>від 10.01.2024 № 24</p> <p>Чинна редакція від 31.05.2024</p>	<p>Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку постановою від 31.05.2024 № 689 доповнила Критерії, за якими здійснюється визначення підприємства, установи і організації, яке має важливе значення для галузі національної економіки, а саме для ринків капіталу та організованих товарних ринків, чи задоволення потреб територіальної громади для цілей бронювання військовозобов'язаних на період мобілізації та на воєнний час, затверджені рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 10.01.2024 № 24.</p> <p>Важливим для національної економіки, а саме для ринків капіталу та організованих товарних ринків у цілях бронювання не визнають підприємство, що, на дату подання звернень з метою визначення підприємства критично важливим для функціонування економіки та забезпечення життєдіяльності населення в особливий період, має:</p> <ul style="list-style-type: none"> • невиконані розпорядження уповноважених осіб про усунення порушень на ринках капіталу та організованих товарних ринках;

	<ul style="list-style-type: none"> • несплачені штрафні санкції. <p>ДО ТЕМИ</p> <p><u>Як підприємству отримати статус важливого для галузі національної економіки чи задоволення потреб територіальної громади</u></p> <p><u>Бронювання працівників під час війни</u></p>
Липень	
Документ	Коментар
ВРУ продовжила дію воєнного стану до 10 листопада 2024 року	
<p>Указ Президента України</p> <p>«Про введення воєнного стану в Україні»</p> <p>від 24.02.2022 № 64/2022</p> <p>Зміни не набрали чинності</p>	<p>Указом «Про продовження строку дії воєнного стану в Україні» від 23.07.2024 № 469/2024 Президент продовжив воєнний стан в Україні з 12 серпня ще на 90 діб — до 05:30 год. 10 листопада 2024 року.</p> <p>ДО ТЕМИ</p> <p><u>Воєнний стан — дати, тривалість, підстави</u></p>
<p>Закон України</p> <p>«Про затвердження Указу Президента України «Про продовження строку дії воєнного стану в Україні»</p> <p>від 23.07.2024 № 3891-ІХ</p> <p>Не набрав чинності</p>	<p>Закон затвердив Указ Президента «Про продовження строку дії воєнного стану в Україні» від 23.07.2024 № 469/2024, за яким воєнний стан в Україні продовжили з 05:30 12 серпня 2024 року строком на 90 діб.</p> <p>Продовжують діяти норми <u>Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» від 15.03.2022 № 2136-ІХ.</u></p> <p>ДО ТЕМИ</p> <p><u>Воєнний стан</u></p> <p><u>Трудові відносини в умовах воєнного стану</u></p>
Мобілізацію продовжать на 90 діб	
<p>Указ Президента України</p> <p>«Про загальну мобілізацію»</p> <p>від 24.02.2022 № 65/2022</p> <p>Зміни не набрали чинності</p>	<p>Указом «Про продовження строку проведення загальної мобілізації» від 23.07.2024 № 470/2024 Президент продовжив строк проведення загальної мобілізації з 12 серпня 2024 року на 90 діб.</p> <p>ДО ТЕМИ</p> <p><u>Гарантії працівникам на час військової служби</u></p>
<p>Закон України</p> <p>«Про затвердження Указу Президента України «Про продовження строку проведення загальної мобілізації»</p>	<p>Закон затвердив Указ Президента «Про продовження строку проведення загальної мобілізації» від 23.07.2024 № 470/2024, за яким строк проведення загальної мобілізації продовжили з 12 серпня 2024 року на 90 діб.</p>

<p>від 23.07.2024 № 3892-IX</p> <p>Не набрав чинності</p>	<p>ДО ТЕМИ</p> <p><u>Як увільнити через призов по мобілізації</u></p>
<p>Президент уніс зміни до Положення про проходження військової служби</p>	
<p>Указ Президента України</p> <p><u>«Про Положення про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України»</u></p> <p>від 10.12.2008 № 1153/2008</p> <p>Чинна редакція від 30.07.2024</p>	<p>Президент Указом від 26.07.2024 № 486/2024 змінив Положення про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України, затверджене Указом від 10.12.2008 №1153/2008 (далі — Положення).</p> <p>Зміни доповнюють <u>пункти 50 та 51 Положення</u> новими підпунктами та передбачають умови, щоб присвоїти військове звання молодшого лейтенанта та молодшого лейтенанта запасу особам, які мають вищу освіту ступеня магістра або прирівняну до неї згідно з <u>підпунктом 2 пункту 2 розділу XV Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • за медичним спрямуванням та сертифікат лікаря-спеціаліста; • за спеціальністю «Психологія»; • у галузі знань «Охорона здоров'я», «Біологія», «Хімічна інженерія та біоінженерія», «Механічна інженерія», «Виробництво та технологія» чи за спеціальністю «Фізична культура і спорт», а також які мають професійну кваліфікацію «протезист-ортезист», «технік-протезист-ортезист», «інженер-технолог-протезист», «інженер-протезист» чи «механік протезноортопедичних виробів». <p>ДО ТЕМИ</p> <p><u>Гарантії працівникам на час військової служби</u></p> <p><u>Як увільнити через призов по мобілізації</u></p>
<p>Змінили вид відправлення поштою повістки та наказу про оповіщення</p>	
<p>Постанова КМУ</p> <p><u>«Про затвердження Порядку організації та ведення військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів»</u></p> <p>від 30.12.2022 № 1487</p> <p>Постанова КМУ</p>	<p>КМУ постановою «Про внесення змін щодо окремих питань оповіщення призовників, військовозобов'язаних та резервістів до деяких постанов Кабінету Міністрів України» від 25.06.2024 № 747 вніс зміни та визначив, що повістки та накази про оповіщення працівникам, які працюють дистанційно або надомно, у період їх тимчасової непрацездатності, відпустки або відрядження, надсилають рекомендованим поштовим відправленням з описом вкладення та повідомленням про вручення.</p>

<p><u>«Про затвердження Порядку проведення призову громадян на військову службу під час мобілізації, на особливий період»</u></p> <p>від 16.05.2024 № 560</p> <p>Постанова КМУ</p> <p><u>«Про затвердження Правил надання послуг поштового зв'язку»</u></p> <p>від 05.03.2009 № 270</p> <p>Чинна редакція від 29.06.2024</p>	<p>Повістку вважають такою, що вручили, у день:</p> <ul style="list-style-type: none"> коли особа отримала поштове відправлення, що підтверджує інформація від поштового оператора; коли у поштовому повідомленні проставили відмітку про відмову отримати поштове відправлення або про відсутність особи за адресою місця проживання (роботи, навчання), якщо особа не повідомила про іншу свою адресу; що зазначили у розписці до повістки, в якій особа проставила підпис, або у день, коли склали у довільній формі акт про відмову особи отримати повістку під особистий підпис (за підписом осіб, які мали намір вручити повістку). <p>ДО ТЕМИ</p> <p><u>Новий «мобілізаційний» закон — огляд змін</u></p> <p><u>Як оповістити працівника про виклик до ТЦК</u></p>
<p>Унормували форму службового посвідчення особи, уповноваженої вручати повістки</p>	
<p>Постанова КМУ</p> <p><u>«Про затвердження Порядку проведення призову громадян на військову службу під час мобілізації, на особливий період»</u></p> <p>від 16.05.2024 № 560</p> <p>Чинна редакція від 29.06.2024</p>	<p>КМУ постановою від 18.06.2024 № 748 вніс зміни до Порядку проведення призову громадян на військову службу під час мобілізації, на особливий період, затвердженого постановою КМУ від 16.05.2024 № 560 (<i>далі</i> — Порядок № 560).</p> <p>Зокрема, визначили форму службового посвідчення особи, уповноваженої вручати повістки (<i>далі</i> — Посвідчення), у <u>додатку 1-1 до Порядку № 560</u> та порядок його видачі.</p> <p>Посвідчення дійсне на території адміністративно-територіальної одиниці, на яку поширюється юрисдикція відповідної місцевої держадміністрації, голова якої видав посвідчення. Його пред'являють разом із паспортом громадянина України (посвідченням офіцера, військовим квитком, службовим посвідченням).</p> <p>ДО ТЕМИ</p> <p><u>Новий «мобілізаційний» закон — огляд змін</u></p> <p><u>Порядок дій роботодавця для проведення мобілізації регламентували</u></p>
<p>Повістки не виписуватимуть, а друкуватимуть: що змінилось</p>	
<p>Постанова КМУ</p>	<p>КМУ постановою від 09.07.2024 № 807 підтримав зміни щодо формування повісток працівниками</p>

<p><u>«Про затвердження Порядку проведення призову громадян на військову службу під час мобілізації, на особливий період»</u></p> <p>від 16.05.2024 № 560</p> <p>Чинна редакція від 12.07.2024</p>	<p>територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки (далі — ТЦК). Зміни до Порядку проведення призову громадян на військову службу під час мобілізації в особливий період ініціювали Міноборони та Генштаб.</p> <p>Так, якщо раніше повістки доводилося виписувати вручну, то тепер працівники ТЦК зможуть формувати їх за допомогою Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів. Формування та друк документа будуть доступні через реєстр «Оберіг».</p> <p>Важливо, що підписувати повістки можна буде за допомогою кваліфікованого електронного підпису.</p> <p>А Міноборони додали, що таке рішення суттєво зменшить паперова навантаження на ТЦК.</p> <p>ДО ТЕМИ</p> <p><u>Новий «мобілізаційний» закон — огляд змін</u></p>
<p>Мінзарплату у 2025—2027 роках підвищувати не планують</p>	
<p>Постанова КМУ</p> <p><u>«Про схвалення Бюджетної декларації на 2025—2027 роки»</u></p> <p>від 28.06.2024 № 751</p> <p>Набрала чинності 02.07.2024</p>	<p>КМУ схвалив Бюджетну декларацію на 2025—2027 роки (далі — Декларація).</p> <p>Декларація передбачає, що у 2025—2027 роках:</p> <ul style="list-style-type: none"> • розмір мінімальної зарплати становитиме 8000 гривень; • працю працівників бюджетної сфери оплачуватимуть на основі посадового окладу працівника I тарифного розряду Єдиної тарифної сітки, що залишається на рівні грудня 2024 року — 3195 грн; • прожитковий мінімум для працездатних осіб становитиме 3028 грн; • працю держслужбовців оплачуватимуть на основі класифікації посад згідно з умовами оплати праці, що діють у 2024 році. <p>ДО ТЕМИ</p> <p><u>Розмір мінімальної заробітної плати</u></p> <p><u>Розміри посадових окладів/тарифних ставок за Єдиною тарифною сіткою</u></p> <p><u>Особливості оплати праці держслужбовців на основі класифікації посад — роз'яснює НАДС</u></p>
<p>КМУ врегулював умови оплати праці держслужбовців суду, органів та установ системи правосуддя</p>	

<p>Постанова КМУ</p> <p><u>«Деякі питання оплати праці державних службовців судів, органів та установ системи правосуддя, інших державних органів на основі класифікації посад у 2024 році»</u></p> <p>від 05.07.2024 № 794</p> <p>Набрала чинності 09.07.2024</p>	<p>У 2024 році працю держслужбовців судів, органів та установ системи правосуддя, які провели класифікацію посад держслужби, здійснюють за умовами <u>постанови КМУ «Питання оплати праці державних службовців на основі класифікації посад у 2024 році» від 29.12.2023 № 1409 (далі — Постанова № 1409)</u> без застосування коефіцієнтів.</p> <p>Установили, що для таких держслужбовців з урахуванням категорій, підкатегорій та рівнів держорганів не застосовують схему посадових окладів із визначенням коефіцієнтів, затверджену <u>постановою КМУ «Деякі питання оплати праці державних службовців судів, органів та установ системи правосуддя» від 24.05.2017 № 358 (далі — Постанова № 358).</u></p> <p>Під час переведення держслужбовців судів, органів та установ системи правосуддя на інші посади держслужби, щоб визначити підкатегорію посади держслужби та встановити рівнозначність посади, застосовують перелік посад держслужби, що прирівнюються до відповідних підкатегорій, затверджений <u>постановою КМУ «Питання оплати праці працівників державних органів» від 18.01.2017 № 15</u> та схему посадових окладів, затверджену <u>Постановою № 358.</u></p> <p>Перелік типових посад держслужби в межах рівнів посад, затверджений <u>Постановою № 1409</u>, виклали у новій редакції.</p> <p>Норми <u>Постанови № 794</u> застосовуватимуть із 1 січня 2024 року.</p> <p>ДО ТЕМИ</p> <p><u>Особливості оплати праці держслужбовців на основі класифікації посад — роз'яснює НАДС</u></p>
<p>Унесли зміни в Типову інструкцію з діловодства</p>	
<p>Постанова КМУ</p> <p><u>«Деякі питання документування управлінської діяльності»</u></p> <p>від 17.01.2018 № 55</p> <p>Чинна редакція від 05.07.2024</p>	<p>КМУ постановою від 28.06.2024 № 750 спростив порядок підготовки додатків положень, інструкцій, правил, порядків, що затверджують розпорядчим документом.</p> <p>У пункті 46 передбачили, що у кінці під текстом додатка нормативно-правового характеру (положення, інструкції, правила, порядку тощо), який затверджують розпорядчим документом, проставлятимуть ризик, що свідчить про його</p>

	<p>закінчення, або підпис керівника структурного підрозділу установи.</p> <p>ДО ТЕМИ</p> <p><u>Розроблюємо інструкцію з кадрового діловодства</u></p> <p><u>Примірна інструкція з діловодства для комерційної організації</u></p>
<p>Працівникам держорганів та ОМС в зоні активних бойових дій підвищать зарплату за роботу під час інтенсивних обстрілів</p>	
<p>Постанова КМУ</p> <p><u>«Деякі питання оплати праці працівників державних органів та органів місцевого самоврядування під час воєнного стану»</u></p> <p>від 25.04.2023 № 391</p> <p>Постанова КМУ</p> <p><u>«Деякі питання оплати праці працівників підприємств, установ, закладів та організацій під час воєнного стану»</u></p> <p>від 25.08.2023 № 928</p> <p>Чинна редакція від 20.07.2024</p>	<p>12 липня 2024 р. КМУ постановою № 821 вніс зміни до постанов КМУ «Деякі питання оплати праці працівників державних органів та органів місцевого самоврядування під час воєнного стану» від 25.04.2023 № 391 та «Деякі питання оплати праці працівників підприємств, установ, закладів та організацій під час воєнного стану від 25.08.2023 № 928.</p> <p>Зміни передбачають, що на територіях активних бойових дій, територіях активних бойових дій, на яких функціонують державні електронні інформаційні ресурси під час інтенсивних обстрілів з районною державною/військовою адміністрацією, а за її відсутності — обласною державною/військовою адміністрацією (<i>далі — Адміністрація</i>) погоджують:</p> <ul style="list-style-type: none"> • перелік працівників держорганів, крім обласних державних/військових адміністрацій, територіальних органів, районних державних/військових адміністрацій, щоб урахувати коефіцієнт 3 до посадових окладів/тарифних ставок; • перелік працівників установ, закладів та організацій, що фінансуються з державного бюджету та надавачів соціальних послуг комунального сектору, щоб збільшити надбавку до 200 % посадового окладу. <p>Адміністрація має підтвердити, що у відповідні робочі дні протягом доби відбувались обстріли.</p> <p>Посадові оклади працівників з урахуванням коефіцієнта 3 та надбавку до 200 % посадового окладу розраховуватимуть пропорційно робочим дням, коли протягом доби відбувалися обстріли та врахують фактичне виконання обов'язків.</p>
<p>Конкурс на посаду керівника закладу охорони здоров'я проводитимуть за новими правилами</p>	

<p>Постанова КМУ</p> <p><u>«Про проведення конкурсного відбору керівників суб'єктів господарювання державного сектору економіки»</u></p> <p>від 03.09.2008 № 777</p> <p>Постанова КМУ</p> <p><u>«Про затвердження Порядку проведення конкурсу на зайняття посади керівника державного, комунального закладу охорони здоров'я»</u></p> <p>від 27.12.2017 № 1094</p> <p>Чинна редакція від 25.07.2024</p>	<p>23 липня 2024 р. КМУ постановою № 840 вніс зміни:</p> <ul style="list-style-type: none"> до Порядку проведення конкурсного відбору керівників суб'єктів господарювання державного сектору економіки, затвердженого постановою КМУ від 03.09.2008 № 777 (далі — Порядок № 777); Порядку проведення конкурсу на зайняття посади керівника державного, комунального закладу охорони здоров'я, затвердженого постановою КМУ від 27.12.2017 № 1094 (далі — Порядок № 1094). <p>Зміни розробили, щоб виконати вимоги Державної антикорупційної програми на 2023—2025 роки та вдосконалити порядок проведення конкурсного відбору на посаду керівника закладу охорони здоров'я (далі — ЗОЗ). У Порядку № 1094 встановили вимоги до конкурсних комісій та для учасників конкурсу на керівні посади у державних та комунальних ЗОЗ.</p> <p>Також уточнили, що керівником ЗОЗ не може бути одна і та сама особа більше ніж два строки поспіль. Такий строк визначають у контракті. Він становить від трьох до п'яти років.</p> <p>У Порядку № 777 зазначили, що його вимоги не поширюються на ЗОЗ державної форми власності, що функціонують як державні некомерційні підприємства, в яких конкурсний відбір на обіймання посади керівника ЗОЗ здійснюватиметься за вимогами Порядку № 1094.</p> <p>ДО ТЕМИ</p> <p><u>Трудові відносини з директором</u></p> <p><u>Як укласти, продовжити, припинити контракт</u></p>
<p>Встановили критерії, а якими визначатимуть критично важливі підприємства для потреб ЗСУ, — наказ Міноборони</p>	
<p>Наказ Міноборони</p> <p><u>«Про затвердження Критеріїв визначення підприємств, установ, організацій, а також юридичних осіб приватного права, які є критично важливими для забезпечення потреб Збройних Сил України, інших</u></p>	<p>Міноборони затвердило Критерії визначення підприємств, установ, організацій, а також юридичних осіб приватного права, які є критично важливими для забезпечення потреб Збройних Сил України, інших військових формувань в особливий період.</p> <p>Критично важливими для забезпечення потреб ЗСУ, інших військових формувань в особливий період визначають благодійні організації зі</p>

<p><u>військових формувань в особливий період»</u></p> <p>від 10.07.2024 № 463</p> <p>Набрав чинності 26.07.2024</p>	<p>благодійними внесками до 10 млн грн, а також підприємства, що навчають управляти безпілотниками, роботою РЕБ та тактичної медицини</p> <p>Такі організації визнають критично важливими, якщо вони відповідають одному або більше зазначених критеріїв. Додаткова умова — відсутність у їх статутному капіталі частки держави-агресора та/або держави-окупанта.</p> <p>ДО ТЕМИ</p> <p><u>Як підприємство визначають критично важливим для забезпечення потреб ЗСУ та інших військових формувань</u></p> <p><u>Бронювання працівників під час війни</u></p>
<p>Визначили форму та зміст вимоги про виклик до ТЦК — наказ Міноборони</p>	
<p>Наказ Міноборони</p> <p><u>«Про затвердження Форми та змісту вимоги про виконання обов'язку (обов'язків) військовозобов'язаним, резервістом»</u></p> <p>від 28.06.2024 № 430</p> <p>Не набрав чинності</p>	<p><u>Закон України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» від 21.10.1993 № 3543-ХІІ</u> зобов'язує громадян з'являтися за викликом до територіального центру комплектування та соціальної підтримки (<i>далі</i> — ТЦК) у строк та місце, зазначені в повістці. Якщо громадянин під час мобілізації не виконає цей обов'язок, керівник ТЦК звернеться в поліцію щодо його адміністративного затримання. Коли поліція не зможе затримати та доставити громадянина до ТЦК, йому протягом п'яти днів засобами поштового зв'язку надішлють вимогу про виконання обов'язку військовозобов'язаним, резервістом (<i>далі</i> — Вимога).</p> <p>Якщо громадянин добровільно протягом 10 календарних днів із дня вручення Вимоги не виконав зазначеного у ній обов'язку, ТЦК звернеться до суду з приводу тимчасового обмеження такого громадянина у праві керування транспортним засобом під час мобілізації — на строк до виконання або відкликання такої вимоги.</p> <p>Міноборони наказом від 28.06.2024 № 430 затвердило форму та зміст Вимоги. Вимога містить інформацію про дату і час прибуття до ТЦК та документи, які потрібно мати з собою.</p> <p>ДО ТЕМИ</p> <p><u>Новий «мобілізаційний» закон — огляд змін</u></p>

	<u>Чи видавати наказ про оповіщення, якщо працівник отримав повістку особисто, а підприємство розпорядження не отримувало</u>
Мінкультури розширило перелік підприємств, які визначить важливими в цілях бронювання	
<p>Наказ Мінкультури</p> <p><u>«Про затвердження критеріїв визначення підприємств, установ та організацій, які мають важливе значення для галузей національної економіки в сфері культури та інформаційній сфері»</u></p> <p>від 10.03.2023 № 106</p> <p>Чинна редакція від 26.07.2024</p>	<p>Мінкультури наказом від 19.06.2024 № 435 внесло зміни в критерії для визначення підприємств, установ та організацій, які мають важливе значення для галузі національної економіки в сфері культури.</p> <p>Важливими для національної економіки в сфері культури та інформаційній сфері визначають:</p> <ul style="list-style-type: none"> • підприємства, установи та організації, які внесли до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції як виготовлювачів, та які забезпечують виготовлення шкільних підручників на замовлення видавців, що видають ці підручники за рахунок коштів державного бюджету; • представництва іноземних медіа. <p>ДО ТЕМИ</p> <p><u>Як визначають підприємство критично важливим для функціонування економіки та забезпечення життєдіяльності населення в особливий період</u></p> <p><u>Як підприємству отримати статус важливого для галузі національної економіки чи задоволення потреб територіальної громади</u></p> <p><u>Бронювання працівників під час війни</u></p>
Мінагрополітики уточнило перелік підприємств, які визначить важливими в цілях бронювання	
<p>Наказ Мінагрополітики</p> <p><u>«Про затвердження Критеріїв з визначення підприємств, установ та організацій, які мають важливе значення для національної економіки в галузі сільського господарства в особливий період»</u></p> <p>від 21.02.2023 № 223</p> <p>Редакція не набрала чинності</p>	<p>Мінагрополітики наказом від 11.07.2024 № 2040 уточнило критерії за якими визначають підприємства, установи та організації важливими для національної економіки в галузі сільського господарства в особливий період.</p> <p>Статус важливого зможе отримати підприємство, яке є власником не менше 90% статутного капіталу 2-х і більше підприємств, які визначені критично важливими для функціонування економіки та забезпечення життєдіяльності населення в особливий період, що підтверджується копією наказу Мінагрополітики.</p>

	<p>Дату стану проведення діяльності підприємств замінили з 01 червня 2023 року на 18 травня 2024 року.</p> <p>ДО ТЕМИ</p> <p><u>Як визначають підприємство критично важливим для функціонування економіки та забезпечення життєдіяльності населення в особливий період</u></p> <p><u>Як підприємству отримати статус важливого для галузі національної економіки чи задоволення потреб територіальної громади</u></p> <p><u>Бронювання працівників під час війни</u></p>
Акт перевірки Держпраці доповнили новими питаннями	
<p>Наказ Мінекономрозвитку</p> <p><u>«Про затвердження форм документів, що складаються Державною службою України з питань праці»</u></p> <p>від 27.10.2020 № 2161</p> <p>Зміни не набрали чинності</p>	<p>Мінекономіки наказом від 20.06.2024 № 15145 затвердило зміни до додатків до форми Акта перевірки (далі — Наказ № 15145). Приведуть у відповідність до вимог законодавства форми документів, затверджені наказом Мінекономрозвитку від 27.10.2020 № 2161, які Держпраці складає під час перевірки.</p> <p>Наказ № 15145 уточнює перелік питань перевірки, зокрема:</p> <ul style="list-style-type: none"> • щоб виявити неоформлені трудові відносини; • чи додержані вимоги законодавства про працю, зайнятість населення, зайнятість та працевлаштування осіб з інвалідністю, організацію трудових відносин в умовах воєнного стану; • законність припинення трудових договорів. <p>ДО ТЕМИ</p> <p><u>Як проходять перевірки з праці під час воєнного стану</u></p>

2. Порядок проведення базової загальновійськової підготовки громадян які здобувають вищу освіту.

КМУ постановою від 21.06.2024 № 734 затвердив Порядок проведення базової загальновійськової підготовки громадян України, які здобувають вищу освіту, та поліцейських.

До навчальних планів закладів вищої освіти всіх форм власності як окрему дисципліну включать базову загальновійськову підготовку (*далі* — базова підготовка), під час якої громадяни України здобудуть військово-облікову спеціальність (ВОС) та необхідні навички й уміння.

Базову підготовку регламентує стаття 10-1 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» від 25.03.1992 № 2232-ХІІ.

Базова підготовка	
Проходитимуть:	Звільнять громадян:
чоловіки, які навчаються за денною або дуальною формою здобуття освіти; жінки — добровільно; курсанти вищих військових навчальних закладів, військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти; курсанти закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, що здійснюють підготовку поліцейських; поліцейські, коли проходять первинну професійну підготовки у закладах освіти зі специфічними умовами навчання, що здійснюють підготовку поліцейських	яких за станом здоров'я визнали непридатними до військової служби; які до набуття громадянства України пройшли військову службу в інших державах; які проходили військову службу; які мають сертифікат про проходження базової підготовки та здобуття ВОС

Теоретична підготовка базової підготовки включається до навчальних планів закладів вищої освіти для здобувачів освіти на основі:

- повної загальної середньої освіти — на другому році навчання;

- освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста, освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра та освітнього ступеня молодшого бакалавра — на першому році навчання.

Організовувати та супроводжувати базову підготовку здобувачів вищої освіти та поліцейських будуть Міноборони, МОН, МВС, інші держоргани та органи місцевого самоврядування (за згодою), до сфери управління яких належать заклади вищої освіти та заклади освіти зі специфічними умовами навчання, що здійснюють підготовку поліцейських, та Генштаб ЗСУ.

МОН та МВС до **30 грудня поточного року** надають Генштабу ЗСУ узагальнену інформацію про чисельність здобувачів вищої освіти. Генштаб ЗСУ проведе відповідні розрахунки, щоб забезпечити практичну підготовку базової підготовки, розробить та затвердить план розподілу місць.

Здобувачі вищої освіти, які успішно завершили базову підготовку та склали Військову присягу, отримують сертифікат про проходження базової підготовки та здобуття ВОС установленого зразка. Сертифікат видаватиме навчальна військова частина або заклад освіти, в якому проходила практична підготовка базової підготовки.

3. Перевірка дотримання законодавства про працю Держінспекцією праці у воєнний час.

У березні 2022 року Уряд ухвалив рішення припинити будь-які перевірки. Планові заходи контролю наразі не проводять, але позапланові поступово відновлюють. Перевірки з праці — не виняток.

Головним законом щодо перевірок роботодавців був і залишається під час війни Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 05.04.2007 № 877-V (далі — Закон № 877). Закон № 877 визначає:

Цитата

державний нагляд/контроль здійснюють лише за наявності підстав та в порядку, визначених законом. (абз. 7 ч. 1 ст. 3 Закону № 877)

Тобто перевіряти можна питання, які визначає закон, і за процедурою, яку визначає закон.

Що саме та за яких умов перевірятиме інспектор праці під час позапланової перевірки в період воєнного стану.

Підстави для перевірки

Спеціальним законом, яким послуговуємося під час війни, є Закон України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» від 15.03.2022 № 2136-IX (далі — Закон № 2136). Підстави для контролю визначає стаття 16 Закону № 2136. Але наразі їх застосовують частково. Пояснимо, чому.

Центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування державної політики у відповідних сферах, уповноважені ухвалювати рішення щодо позапланових заходів державного нагляду/контролю (п. 2 постанови КМУ «Про припинення заходів державного нагляду (контролю) і державного ринкового нагляду в умовах воєнного стану» від 13.03.2022 № 303). Нагадаємо, що саме цією постановою Уряд призупинив усі перевірки від початку війни.

Органом, який має право надати дозвіл проводити позапланові заходи контролю за додержанням законодавства про працю, є Мінекономіки. І такий дозвіл Держпраці отримала на підставі наказу Мінекономіки «Про здійснення позапланових заходів державного нагляду (контролю) протягом періоду воєнного стану» від 16.06.2023 № 5782 (далі — Наказ).

Наказ звузив перелік підстав, за яких наразі перевіряють роботодавців, — **три підстави для перевірки:**

- 1) звернення працівника про порушення його особистих трудових прав;**
 - 2) настання нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання;**
 - 3) доручення Прем'єр-міністра України.**
- З інших підстав перевірок не проводять.

Питання, які може перевірити Держпраці

Під час воєнного стану інспектор праці може перевіряти три питання:

- 1) дотримання вимог Закону № 2136;
- 2) оформлення трудових відносин;
- 3) законність припинення трудових договорів.

Акцент

Це виключний перелік, що визначає пункт 1 статті 16 Закону № 2136. Інші питання під час воєнного стану Держпраці перевіряти не може